

*Національна стійкість (резилієнтність) як
ключовий елемент національної безпеки:
архітектура, виклики та шляхи посилення*

[spivrobitnictvo/informacija-proektu-warn-akademichna-pritidija-gibridnim-zagrozam](https://spivrobitnictvo.gov.ua/informacija-projektu-warn-akademichna-pritidija-gibridnim-zagrozam)

7.Резнікова О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища. К. 2022. 456 с.

8.Україна і світ об'єднують зусилля у боротьбі з кіберзагрозами. 13.03.2025 URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/ukrayina-i-svit-ob-yednuuyut-zusylyya-u-borotbi-z-kiberzagrozamy/>

9.UNICEF. European Union. Digital Literacy for Children and Adolescents: Ensuring Safety and Empowerment in the Digital Environment. 2021. 56 p.

Тетяна ЛИННИК,
доцент кафедри конституційного права
та теоретико-правових дисциплін
Білоцерківського національного аграрного
університету, к.ю.н., моб.,
м. Біла Церква, Україна

МОДЕРНІ ВИКЛИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Українська влада тривалий період приділяла увагу до питань міжнародного гуманітарного права (далі – МГП). Постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 21 липня 2000 р. № 1157 було утворене Міжвідомчу комісію з імплементації в Україні МГП та затверджене Положення про неї [7]. Міжвідомчу комісію Положення визначало як постійно діючий координаційний орган, утворений КМУ з метою забезпечення реалізації міжнародно-правових зобов'язань України, що впливають з Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р., Додаткових протоколів до них та інших міжнародних договорів з питань гуманітарного права [7]. Головою Міжвідомчої комісії мав бути за посадою Міністр юстиції; організаційне, матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності Міжвідомчої комісії покладалося на Мін'юст, крім його представників у комісії було декілька посадовців різних відомств, основним виміром роботи цієї структури явно вбачалася

*Національна стійкість (резилієнтність) як
ключовий елемент національної безпеки:
архітектура, виклики та шляхи посилення*

участь у нормотворчості та у контролі за нормотворчістю, після 2006 року це Положення не зазнавало змін аж до свого скасування у 2017 році [7].

Нову Міжвідомчу комісію з питань застосування та реалізації норм МГП в Україні було затверджене постановою КМУ від 26 квітня 2017 р. № 329, якою було затверджене склад цієї комісії, затверджене Положення про неї та скасоване постанову КМУ від 21 липня 2000 р. № 1157; постанова КМУ № 329, із певними змінами [1]; [2], є чинною досі [8]. Положення 2017 р. визначило Міжвідомчу комісію як дорадчий орган, що діє при КМУ, у сфері сприяння забезпеченню реалізації міжнародно-правових зобов'язань у галузі МГП. Положення включило до компетенції Міжвідомчої комісії сприяння координації дій органів виконавчої влади з питань застосування та реалізації норм МГП в Україні; збір і здійснення моніторингу інформації про дотримання норм МГП в Україні та випадки їх порушення, а також сприяння розробленню механізму належної фіксації таких порушень, надання пропозицій щодо вжиття заходів реагування на них [8].

Орган, якій відповідав за діяльність цієї Міжвідомчої комісії, з 2017 року неодноразово змінювався, спочатку це було Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, потім певний період відповідний функціонал було надане Міністерству України у справах ветеранів, а тепер за організаційне, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності комісії відповідає Міністерство розвитку громад та територій України, та її очолює голова, яким за посадою є Віце-прем'єр-міністр з відновлення України; секретарем Міжвідомчої комісії є керівник структурного підрозділу Міністерства розвитку [8].

Додамо, що до Міжвідомчої комісії включене, за згодою, не тільки представника Товариства Червоного Хреста України, але й представників Міжнародного комітету Червоного Хреста та Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, «два представники наукових/науково-навчальних установ, що спеціалізуються та проводять системні наукові дослідження у сфері МГП» та «два представники громадських організацій, які сприяють розповсюдженню та застосуванню норм МГП» [8]. Наведемо й Порядок маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм МГП, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами), схвалений постановою КМУ від 21 жовтня 2022 р. № 1199 [5].

*Національна стійкість (резилієнтність) як
ключовий елемент національної безпеки:
архітектура, виклики та шляхи посилення*

Порядок 2022 р. встановлює, що переліки об'єктів МГП визначаються органами державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання на підставі методик, які розробляються та затверджуються чотирма профільними центральними органами. Порядок 2022 р. передбачає, що переліки об'єктів МГП підлягають періодичному уточненню, але не рідше ніж один раз на рік станом на 1 січня поточного року, а інформація про заходи щодо маркування об'єктів МГП відображається у планах цивільного захисту на особливий період, які розробляються органами державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання [5].

Відповідно до Порядку 2022 р. МОЗ України має визначати методикку щодо медичних формувань та санітарно-транспортних засобів; МВС України – стосовно установок чи споруд, що містять небезпечні сили, а також об'єктів цивільного захисту; Мінрозвитку України – щодо об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення; Міністерство культури – щодо культурних цінностей тощо [5]. Наказом МОЗ України від 29 листопада 2024 р. № 1985 було затверджене Методикку визначення медичних формувань та санітарно-транспортних засобів, що відносяться до об'єктів міжнародного гуманітарного права та потребують маркування відповідними розпізнавальними знаками (емблемами) [3]. Окремо слід вказати на постанову КМУ від 15 березня 2024 р. № 301, якою було затверджене Порядок проведення моніторингу стану дотримання норм МГП у зв'язку із збройною агресією проти України та Порядок функціонування, ведення та доступу до відомостей електронної інформаційної системи порушень норм МГП внаслідок збройної агресії проти України, при цьому створення та формування цієї електронної інформаційної системи покладалося на Мінрозвитку [4].

Водночас примітно, що схвалений водночас Порядок функціонування, ведення та доступу до відомостей електронної інформаційної системи порушень норм МГП внаслідок збройної агресії проти України надає навіть визначення МГП, як «системи міжнародно визнаних правових норм і принципів, що застосовуються під час збройних конфліктів, встановлюють права і обов'язки суб'єктів міжнародного права, зокрема щодо заборони чи обмеження використання певних засобів і методів ведення збройної боротьби, забезпечення захисту жертв конфлікту тощо» [4]. Окремо слід згадати про діяльність Тимчасової

*Національна стійкість (резилієнтність) як
ключовий елемент національної безпеки:
архітектура, виклики та шляхи посилення*

спеціальної комісії парламенту з питань міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права в умовах збройної агресії російської федерації проти України, створеної парламентською постановою від 1 липня 2022 р. № 2351-ІХ. Як впливає із Звіту цієї Тимчасової спеціальної комісії, затвердженого постановою ВРУ від 20 березня 2023 р. № 2965-ІХ [6], практичні результати діяльності цієї Тимчасової спеціальної комісії вбачаються доволі обмеженими.

Отже, дослідивши аспекти адміністративних моделей, форм та механізмів реалізації в Україні норм міжнародного гуманітарного права, слід констатувати, що відповідний функціонал знайшов своє активне відображення на рівні підзаконних нормативних актів. Водночас діяльність Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні, так саме як й Тимчасової спеціальної комісії ВРУ з питань міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права в умовах збройної агресії російської федерації проти України потребує у цьому вимірі на істотне удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до складу Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні: розпорядження КМУ від 22 серпня 2025 р. № 889-р. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-2025-p> (дата звернення: 19.10.2025).

2. Про внесення змін до складу Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні: розпорядження КМУ від 27 серпня 2024 р. № 804-р. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/804-2024-p> (дата звернення: 19.10.2025).

3. Про затвердження Методики визначення медичних формувань та санітарно-транспортних засобів, що відносяться до об'єктів міжнародного гуманітарного права та потребують маркування відповідними розпізнавальними знаками (емблемами): наказ МОЗ України від 29 листопада 2024 р. № 1985. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1914-24> (дата звернення: 19.10.2025).

*Національна стійкість (резилієнтність) як
ключовий елемент національної безпеки:
архітектура, виклики та шляхи посилення*

4. Про затвердження порядку з питань проведення моніторингу стану дотримання норм міжнародного гуманітарного права у зв'язку із збройною агресією проти України та функціонування, ведення та доступу до відомостей електронної інформаційної системи порушень норм міжнародного гуманітарного права внаслідок збройної агресії проти України: постанова КМУ від 15 березня 2024 р. № 301. *ВРУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2024-п> (дата звернення: 19.10.2025).

5. Про затвердження Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами): постанова КМУ від 21 жовтня 2022 р. № 1199. *ВРУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1199-2022-п> (дата звернення: 19.10.2025).

6. Про звіт Тимчасової спеціальної комісії ВРУ з питань міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права в умовах збройної агресії РФ проти України про виконану роботу: постанова ВРУ від 20 березня 2023 р. № 2965-IX. *ВРУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2965-20> (дата звернення: 19.10.2025).

7. Про утворення Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права: постанова КМУ від 21 липня 2000 р. № 1157. *ВРУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1157-2000-п> (дата звернення: 19.10.2025).

8. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні: постанова КМУ від 26 квітня 2017 р. № 329. *ВРУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-п> (дата звернення: 19.10.2025).